

WANDELINGEN IN NOORD-NEDERLAND

Een wandeling over de terreinen van de Ennemaborg, bij Mildwolda (Oldambt)

Bas Schooneboom

Het beginpunt van deze wandeling ligt bij het tot restaurant verbouwde koetshuis van de Ennemaborg, één van de weinige nog resterende Groninger borgen van het grote aantal dat nog tot ver in de vorige eeuw in deze provincie te vinden was. De borg, het bos en enkele boerderijen met bijbehorende landerijen (totaal ca 360 ha) zijn eigendom van de Stichting Het Groninger Landschap.

De wandeling begint bij het bruggetje achter het restaurant. U loopt langs de 'binnenzijde', de Oostzijde, van een brede wijk naar het zuiden. Rechts ziet u dan een bomenrij met eiken en essen. De ondergrond is begroeid met een grote klimopsoort. Links van dit pad nog de restanten van de vroegere boomkwekerij. Via het hek op de dam nu rechtsaf en langs de borgsloot naar het bospad. Direct links in de bocht ziet u een bosje, bestaande uit essen met een ondergroei van lijsterbes, hazelaar en esdoorn. Loopt u verder over het met boomschors bedekte pad, dan verandert het bos langzamerhand van samenstelling: er komen meer eiken, en wel zomereiken. Deze worden hier veel aangeplant. Rechts van het pad ziet u hier een meidoornhaag, herkenbaar aan de scherpe takdoorns. Deze haag vormt de grens van het landgoed.

Een eindje verderop ineens een open ruimte. Hier lieten de stormen van november 1972 en januari 1976 hun sporen achter. Vele oude eiken zijn hier gesneuveld. Hun wortels vonden onvoldoende steun in de slechts dunne laag waarin zij zich hadden kunnen vasthechten. Zij werden inmiddels vervangen door jonge aanplant.

Als u goed oplet ziet u een eindje verder rechts van het pad een oude rottende eik met gaten, met mogelijk nesten erin van de grote bonte specht, die in dit bos voorkomt. De

spechten zijn insekteneters, ze zoeken hun voedsel in de schors van bomen. Staat u met de rug naar het pad, dan ziet u rechts een groepje hoogopgaande eiken, waarin 6 nesten van blauwe reigers. In totaal werden in het bos in 1977 zelfs 33 nesten geteld!

Gaat u nu linksaf, dan ziet u links van het pad een rij Amerikaanse eiken, waarvan in de herfst het blad donkerrood kleurt. Zij onderscheiden zich van onze inlandse eiken door het grotere blad met spitse lobben, die uitlopen in een stekel. Deze boomsoort, die hier werd ingevoerd, verwildert gemakkelijk en kan dan inheemse soorten verdringen.

U bent nu langzamerhand aangeland op de hoofdas van het borgterrein, een belangrijk oorspronkelijk element. Vanaf de borg vooraan loopt dit brede pad door tot aan het einde van het bos. De totale lengte bedraagt 2

km! Eventueel kunt u dit pad inlopen om een blik te slaan op de brede diepe sloot die ivm. de ruilverkaveling Nieuw Scheemda helaas dwars door het bos moest worden gegraven.

Maar nu terug, en dwars over de hoofdas met aan de rechterkant van het pad een plek waar zomers wat minder algemene kruiden bloeien: klein springzaad en robertskruid. Ook in herfst en winter zijn vaak nog wel wat overblijfselen herkenbaar.

Op de nu volgende kruising van paden rechts iets reusachtigs: op een bult de waarschijnlijk oudste boom van het bos, een geweldige paardekastanje. Slaat u nu linksaf, dan bent u langzamerhand op de terugweg. Langs de eikenlaan is het plantendek schaars: hondsdraf, zevenblad en klaverzuring. En dan ineens links een opvallend terrein, geheel

zonder begroeiing onder de bomen: hier staan beuken, met daaronder een dik bladerdek. De stoffen uit het beukeblad en de zure bodem maken dat dit blad langzaam verteert, wat weer de vestiging van andere planten tegenaakt. Duidelijk is hier ook te zien hoe de

stammen van beuk en eik van elkaar verschillen: beuken hebben een gladde stam, groen door alg-aanslag, de stam van de eik heeft veel meer groeven.

Misschien ontdekt u links van het pad een eik met een groot gat waaromheen veel

nieuw weefsel. De stam is hier verwond geweest, waarschijnlijk door prikkeldraad of door koeien die hier vroeger liepen. Een andere vorm van verwonding is even verder te zien: het inkerven van namen in het zogenaamde 'gastenboek'. De auteur van dit verhaal hoopt dat u niet in de verleiding komt de uwe hieraan toe te voegen!

Mogelijk ziet u links van het pad een bijzondere vlier: de trosvlier of bergvlier, waaraan in de nazomer rode bessen groeien. In dit deel van het bos komt ook de hop veel voor, een klimplant waarvan de vruchten, de 'hobbellen', worden gebruikt bij de bierbereiding.

Even links van de volgende kruising hebt u een bijzonder uitzicht op de potkleiberg, die hier in de 19e eeuw werd aangelegd. De grond ervoor is afkomstig uit de sloot rechts van het pad, en werd met handkracht uitgegraven. Iets verder een bankje vanwaar u rustig van het uitzicht kunt genieten.

Keert u nu terug naar de kruising, dan loopt u door en gaat rechtsaf van een bruggetje. Ineens een heel ander beeld: een stukje naaldbos met fijnspar en sitkaspar. Net als bij de beuk is de ondergroei hier schaars, maar dit dichte bosje is toch een goede schuilgelegenheid voor vogels.

U bent nu aan het eind van de wandeling gekomen en kunt via de Turflaan en de Hoofdweg door de hoofdingang terug naar het restaurant om uit te rusten van uw tocht. U komt dan over het borgterrein waar in het voorjaar veel 'stinsplanten' bloeien, bolgewassen, kenmerkend voor dit type terrein in Noord-Nederland. Meer daarover stond destijds in het Periodiek van het Groninger Landschap (winter '75-'76). ■■

De heer B. Schooneboom is tijdelijk werkzaam geweest bij de stichting het Groninger Landschap.

Gedeputeerde voor milieu- en waterstaatszaken Bartelds ziet met het blote oog dat de smeerpipeline in de Eemsmond weinig vervuilingproblemen oproept.

Opmerking:

KSH kreeg van minister Westerterp op 1 december vergunning zijn ongezuiverde afvalwater te lozen op de zeer omstreden veenkoloniale afvalwaterpersleiding (smeerpipeline). Onmiddellijk gingen de milieuorganisaties in beroep bij de Kroon en vroegen aan de voorzitter van de Raad van State alvast te beslissen dat deze vergunning pas in werking mocht treden na de uitspraak van de Kroon. De voorzitter besliste afwijzend.

Vanaf 1972 dateert het tijdschema voor een 'oplossing' van het veenkoloniale afvalwaterprobleem. KSH wenste zich daar niet aan te storen, Provinciale en Rijksbestuurders verzuimden erop toe te zien dat deze fatale houding veranderde. De administratieve rechter honoreert nu mooie beloften 'dat er nu echt werk van de zuivering gemaakt gaat worden'.